

ת"פ 52060/08/15 - מדינת ישראל נגד ר ט - בעצמו

בית משפט השלום בבאר שבע
ת"פ 52060-08-15 מדינת ישראל נ' ט
מ"ת 52064-08-15
מספר פל"א 376591/2015
14 מאי 2017

לפני כבוד השופט דניאל בן טולילה
המאשימה
מדינת ישראל
ע"י ב"כ עו"ד בת אל
נגד
הנאשם
ר ט - בעצמו
ע"י ב"כ עו"ד ורניצקי

גזר דין

הנאשם הורשע על פי הודאתו בעבירה של תקיפת זקן הגורמת חבלה של ממש.

על פי המתואר בעובדות כתב האישום, ביום 24.8.15 נכנס הנאשם לבית סבתו ש ט ילידת 1925 (להלן: "המתלוננת") ברח' X כשהוא תחת השפעת אלכוהול.

סמוך לשעה 21:00 פנה הנאשם למתלוננת בכדי לתת לה כדור שינה, זאת בעת שהמתלוננת שכבה על מיטתה בשל ניתוח שעברה בגין שבר באגן הירכיים. כאשר המתלוננת אמרה לו כי כבר לקחה כדור שינה, פתח הנאשם בויכוח עימה ואמר לה שנמאס לו לטפל בה.

משבקשה המתלוננת מהנאשם להביא לה כוס מים תקף הנאשם את המתלוננת שלא כדין, בכך ששפך עליה מים מתוך כוס שהיתה מונחת על השולחן, חנק אותה, כופף אצבעות ידה וכן את האצבעות ברגליה, לפת את גופה בעזרת שתי ידיו, נשך אותה וצבט אותה בפניה ואחר כך, הביא בקבוק מים גדול מהמקרר ושפך את תכולתו על גופה של המתלוננת. בשל מעשיו אלה, נגרמו למתלוננת חבלות בדמות המטומות בפנים והיא נזקקה לטיפול רפואי.

במסגרת ההסדר שהוצג בפני כב' השופט ליבדרו ביום 18.1.16, הוסכם בין הצדדים כי הנאשם יודה ויורשע בעובדות עמוד 1

כתב האישום וכי בטרם יישמעו הטיעונים לעונש, הנאשם ישוחרר בהסכמה מהמעצר עד לתום ההליכים בו היה מצוי לחלופה טיפולית "הדרך" כאשר הטיעונים לעונש יידחו בהתאם לתקופה של 6 חודשים. לא היתה הסכמה בין הצדדים לעניין העונש היה חופשי בטיעוניו. בהתאם למתווה המוסכם, הנאשם שוחרר כאמור לחלופה טיפולית והטיעונים לעונש נדחו בהתאם.

תסקירי שירות המבחן.

בעניינו של הנאשם הוגשו 4 תסקירים שונים אשר פירטו את ההליך הטיפולי אותו עבר.

מתסקיר הראשון שהוגש לבית המשפט ביום **13.6.16**, (שלא נעשה על סמך פגישה עם הנאשם אלא בהסתמך על דו"ח טיפול של קהילת "הדרך" וכן היכרות שירות המבחן עם הנאשם במסגרת הליך המעצר) עולה כי הנאשם גדל בעצמו לזוג הורים המכורים לאלכוהול כאשר אביו נהג באלומות כלפי אימו. סבו וסבתו היו מעורבים בגידולו כאשר אף הם נהגו להשתמש לרעה באלכוהול. הנאשם התחתן בשנת 1993 והתגרש בשנת 2007 על רקע המתיחות עם אשתו בגין צריכת אלכוהול מופרזת. עוד עולה מהתסקיר כי סבתו, המתלוננת בתיק, הלכה לעולמה בחודש דצמבר 2015.

אשר לאופן קליטתו של הנאשם במסגרת הטיפולית, נלמד כי זה השתלב במסגרת מבחינת החוקים והנורמות והתנהלותו מבחינה תפקודית תקינה. לצד האמור לעיל עולה כי ברמה הטיפולית, הנאשם מנותק רגשית, מתקשה לגייס עצמו ליצירת קשר טיפולי, כאשר התרשמות גורמי הטיפול בקהילה האלכוהול משמש לנאשם כתחליף לקשר, מקור לנחמה ופורקן. עוד מפורט כי הנאשם מצוי בשלב ראשוני של הטיפול והתייחסותו למקום של האלכוהול בחייו אמביוולנטית. בשל כל אלה, עתר שירות המבחן לדחייה בת 4 חודשים. ובית המשפט הורה כן.

תסקיר השני מיום **30.10.16** נעשה בהתבסס על פגישה אישית עם הנאשם לצד קבלת דיווחים על המשך שילובו במסגרת הטיפולית. בתסקיר זה שירות המבחן מפרט את ההיסטוריה הנוגעת לצריכת אלכוהול של הנאשם שתחילתה עוד בגיל 16 והמשכה שימוש ממושך ורצוף באלכוהול למעט תקופות קצרות. לתפיסתו של הנאשם השימוש שעשה באלכוהול קיבל אופי התמכרותי בשנת 2011 לאחר שבתו ניתקה עמו את הקשר, מהלך אותו חווה כאקט של דחייה ונטישה. ההתמכרות זו באותה העת נשאה אופי של שימוש יומיומי, בכמות הולכת וגוברת תוך הגעה למצבי שיכרות על בסיס יומי, עוד מסר הנאשם כי בהיותו בגילופין נהג באלומות מילולית כלפי סבתו.

בנוגע לעבירה בה הורשע זה הודה במיוחס לו ולקח אחריות מלאה למעשיו. מסר כי סמוך ליום ביצוע העבירה ניסה לחדש את הקשר עם בתו והיא סירבה בתוקף לשוחח עמו. תיאר רגשות של דחייה אשר עוררו בו כעס ותסכול רב עמם לא הצליח להתמודד. בתקופה זו התמכרותו יצאה משליטה והוא צרך כמויות אלכוהול גבוהות. בעת ביצוע העבירה היה בגילופין ולאחר שהתפקח הבין את משמעות מעשיו החמורים, יצר קשר טלפוני עם סבתו והתנצל בפניה.

אשר להליך הטיפולי בו הוא מצוי מסר כי תחילה התקשה להכיר בהתמכרותו ולהירתם להליך הטיפולי אולם לאורך התהליך למד להכיר בה, לזהות מצבי חיים המהווים גורמי סיכון הודחק, לוותר רגשותיו ולהתחבר מחדש. תיאור זה של הנאשם עולה בקנה אחד עם הדיווח של גורמי הטיפול אשר תיאמו בתסקיר זה הנאשם החל להירתם לתהליך טיפולי

קבוצתי והחל לסגל כלים אדפטיביים להתמודדות עם רגשותיו. עוד מדווח כי הנאשם החל ממלא תפקידים הדורשים לקיחת אחריות, עמידה בתנאי לחץ והפעלת סמכות.

על פי האמור ביום 26.10.16 הנאשם סיים תהליך טיפולי של תשעה חודשים בתנאי פנימייה והשתלב בהוסטל. שירות המבחן מציין כי להתרשמותם לנאשם עדיין נזקקות גבוהה להמשך רצף טיפולי בסביבה מטיבה ונקייה מאלכוהול, סביבה שתאפשר לנאשם רכישת כלים לתפקוד תקין, ותמיכה משמעותית. בשל כל אלה עתר שירות המבחן לדחייה נוספת של הדיון על מנת לבחון את השתלבותו בהוסטל של קהילת הדרך. לאור המלצה זו הדיון נדחה בהתאם.

בתסקיר השלישי מיום **20.12.16**, נלמד כי הנאשם נקלט בהוסטל בעיר כרמיאל כאשר בשלב זה המטופלים עובדים בבקרים ונמצאים בדירה עצמה בשעות אחר הצהריים והערב בקבוצות טיפוליות ותחת השגחה והכוונה של אנשי טיפול. עוד מתואר בתסקיר זה כי נוכח ספק שהטיל הנאשם באשר להמשך הזדקקותו לטיפול זה עזב למספר ימים את המקום בהוראת הצוות המטפל ולאחר מכן שב לטיפול תוך שהביע רצון להמשיך להשתלב במסגרת זו. שירות המבחן סבור כי נוכח ההתמדה של הנאשם בהליך הטיפול, השאיפות הנורמטיביות אותן הוא מביע והימנעותו בשימושחומרים משני תודעה נכון יהיה להטיל עליו ענישה בדמות צו של"צ מאסר מותנה וצו מבחן. לצד האמור לעיל, התבקשה דחייה נוספת מטעם שירות המבחן וזאת נוכח כך שבאותה העת הייתה קיימת חוסר בהירות לגבי המשך צעדיו של הנאשם וזאת בין היתר בהקשר למקום בו הוא עתיד לגור לאחר שיסיים את הטיפול בהוסטל, וכן נוכח חוסר יכולתו לבצע צו של"צ כל עוד הוא מצוי בהוסטל.

בתסקיר הרביעי מיום **19.03.17**, סקר שירות המבחן את ההליך הטיפולי אותו עבר הנאשם (כפי שתואר בתסקירים הקודמים) והוסיף פרטים בנוגע להמשך ההליך אותו זה עבר בהוסטל בתקופה שלאחר מכן. כך בין היתר מפורט כי הנאשם מצא עבודה והחל לנהל סדר יום מאורגן. מבחינה תפקודית הנאשם עשה את הנדרש ממנו הן ברמה התעסוקתית והן ברמה התפקודית אך מבחינת קשרים ויחסים בין אישיים התקשה. עוד נלמד כי זה נחשף לקושי הנובע מאנשים שלא מכירים בהתמכרותו ורוצים בחזרתו כמו גרושתו והמעסיק הקודם שלו.

מפורט כי מחד לנאשם קושי רב בשיתוף ובחשיפה אולם זה מתפקד כנדרש והצליח לרקום קשרים בין אישיים בהוסטל, אולם גורמי הטיפול אינם בטוחים עד כמה מחובר לתוכנית ברמה שאלו יצליחו להחזיק גם לאחר הטיפול. הנאשם דיווח כי החליט להתגורר בכרמיאל, מצא דירה וחתם על חוזה. תיאר שביעות רצון ממעסיקו ברשת "קשת טעמים" דבר העולה בקנה אחד מדיווח של סגנית מנהלת הרשת אשר תיארה כי הנאשם מפגין רצינות, אחריות וזאת על אף שעובד במחלקה קשה, גדולה ומורכבת. בסופם של דברים, ובדומה להמלצתו בתסקיר הקודם, שירות המבחן סבור כי יש לתת משקל וחשיבות עליונה להליך השיקום ועל כן ממליץ על השתתפות של"צ וצו מבחן.

טיעוני הצדדים:

ב"כ המאשימה במסגרת טיעוניו לעונש הפנה לערכים המוגנים בהם פגע הנאשם בכללם שמירה על ביטחונו, כבודו של אדם לצד פגיעה בשלמות התא המשפחתי. לדבריו, מידת הפגיעה של הנאשם בערכים המוגנים קשה וזאת בשים לב

לגילה של המתלוננת, מצבה הפיזי וטיב האלימות שזה נקט כלפיה. זה הפנה לתמונות ולתעודות הרפואיות בהן מתועדות החבלות שנותרו על גופה כתוצאה ממעשיו אלו. לדבריו, גם אם הנאשם היה תחת השפעת אלכוהול הרי שאין הדבר אמור לפעול לזכותו. בשל כל אלה, עותרת המאשימה למתחם עונש הנע בין 10 ל-24 חודשים מאסר בפועל. בגדרי המתחם, זה ביקש לתת משקל לעברו הפלילי הכולל הרשעה אחת קודמת בגין ביצוע עבירות של תקיפת בת זוג ואיומים. אליבא דידו, גם אם הנאשם עבר הליך טיפולי עדיין גורמי הטיפול מטילים ספק האם הכלים אותם קיבל יצליחו להחזיק מעמד גם לאחר שיסיים את ההליך הטיפולי. בשל כל אלה עותרת המאשימה לקבע את עונשו במדרג הבינוני של מתחם העונש ההולם לצד ענישה נלווית.

ב"כ הנאשם מנגד, ביקש לתת משקל להודאתו של הנאשם אשר יש בה חיסכון בזמן שיפוטי יקר לרבות הבעת חרטה ונטילת אחריות. לדבריו, המדובר בחרטה אמיתית, דבר הנלמד מכך שהנאשם הודה הגם שבמעמד מסירת הודאתו המתלוננת בתיק נפטרה (ללא קשר למעשיו) ויש להניח שבמצב דברים זה היה למאשימה קושי ממשי לבסס את ההרשעה. עוד נטען כי מדובר באירוע שמבלי להקל ראש לחומרתו יצא מפרופורציות תחת השפעת האלכוהול על הנאשם אשר באותה עת התגורר עם סבתו והוא זה שסעד אותה במשך מספר חודשים. הנאשם שוחרר להליך טיפולי ושינה דפוסי התנהגותו מהקצה אל הקצה כאשר כיום הוא מבין את חומרת מעשיו, את השפעת השתייה על התנהגותו ותוצאותיה הקשות לרבות ההשפעה על מערכת היחסים הזוגית שלו. הנאשם בחר שלא לחזור לבאר שבע וזאת גם כן כחלק מתפיסה טיפולית שמטרתה להרחיק אותו מהסביבה שבה הוא ביצע את העבירות. גם אם לנאשם הרשעה קודמת הרי שזו מלפני למעלה מעשור. השבתו של הנאשם במקרה זה מאחורי סורג ובריה תוריד לטמיון את כל השגיו הטיפולים ותגרום לרגרסיה במצבו. המדובר במקרה שבו ישנה הצדקה של ממש לחרוג לקולא ממתחם העונש ההולם בשל שיקולי שיקום כפי שהדבר מוצא ביטוי בתסקירים השונים של שירות המבחן. שיקולי הגמול במקרה זה ימצאו ביטוי גם בתקופת המעצר הממושכת בה שהה הנאשם טרם שוחרר לקהילה הטיפולית.

גרשתו של הנאשם העידה אף היא להגנתו במסגרת הטיעונים לעונש. לדבריה רוצה כיום לחזור ולהתגורר יחד עם הנאשם. אם בעבר התגרשו על רקע הרגלי צריכת האלכוהול של הנאשם הרי שכיום המצב טוב הוא אינו שותה ועוזר לה. הנאשם מגיע לבאר שבע, אינו עושה בעיות ומתנהג בצורה ראויה.

הנאשם בדבריו לעונש, הביע צער על מעשיו, ציין כי עובר להגעתו לדין נסע לבית הקברות וביקש את סליחתה של סבתו, הדברים שעשה אינם מתקבלים על הדעת וכיום מבין ששתייה אינה נועדה עבורו, ואינה מקובלת. כיום הוא עובד כאחראי ב"מחלקת קפואים" בסופר. מדובר בעבודה קשה הדורשת ממנו אחריות. עוד מסר כי מבין שבבאר שבע הוא ימצא בסיכון ויכול ויהיה בקשר עם חברים מעברו אשר חוטאים בשתייה על כן מעדיף להישאר בכרמיאל.

דין והכרעה:

על-פי סעיף 40ג (א) לחוק העונשין, בקביעת מתחם העונש בהתאם לעקרון ההלימה, על בית המשפט להתחשב **"בערך החברתי שנפגע מביצוע העבירה, במידת הפגיעה בו, במדיניות הענישה הנהוגה ובנסיבות הקשורות בביצוע העבירה"**.

בעבירת של תקיפת זקן פגע הנאשם בערכים החברתיים של הגנה על כבודה, שלומה ובטחונה של המתלוננת. הפניית אלימות כלפי קשיש יש בה משום חומרה יתירה, וזאת בשים לב לפער הכוחות הבולט בין התוקף לקרבן, וזאת בשים לב לכך שקבוצה זו לא אחת מתאפיינת במצב פיזי ומנטלי שאינו שפיר המצדיק הגנה מוגברת מבתי המשפט ובכלל. בעניין זה ראו ע"פ 3307/08 **מדינת ישראל נ' טועמי** (פורסם בנבו, 04.03.09): **"הפניה דווקא לאוכלוסייה חלשה, אוכלוסיית הקשישים, מתוך תקווה כי אוכלוסייה זו לא תוכל להגן על עצמה, משקפת אנטי חברתיות עמוקה ומגלמת בתוכה אכזריות ואדישות לחומרת הפגיעה הנגרמת לקורבן העבירה"**.

עוד בעניין זה אפנה ר' דברי כב' השופט סולברג אשר נאמרו בע"פ 1836/12 **קריסנה נרינה נ' מדינת ישראל** (1.6.12):

"הציווי 'והדרת פני זקן' (ויקרא יט, לב), איננו "רק" מצווה דתית; זהו חוק טבע. אריכות-ימים היא ברכה: 'עטרת תפארת שיבה' (משלי טז, לא); לא בכדי נאמר ש'כל מי שהוא מקביל פני זקן - כמקביל פני שכינה' (בראשית רבה ג, ו). אך לדאבון הלב ישנם ימי זקנה של צער, מכאובים ותלאות, ימים שנועדה להם תפילתו של דוד המלך: 'אל תשליכני לעת זקנה ככלות כוחי אל תעזבני' (תהילים עא, ט). בימי זקנה אלה, מצוים אנו ביתר שאת 'כבד את אביך ואת אמך' (שמות כ, יא), לתמוך בהורים המבוגרים ולדאוג לכל צרכיהם: 'מאכיל, משקה, מלביש ומכסה, מכניס ומוציא' (בבלי, קידושין לא, ב)..."

על החומרה הגלומה בעבירות בהן חטא הנאשם ניתן ללמוד גם מעמדת המחוקק כאשר קבע הוראת חיקוק ספציפית הנוגעת לתקיפת זקן הגורמת חבלה של ממש שהעונש מקסימלי בצידה הנו של 5 שנים במקום 3 שנים כפי שנקבע לתקיפה דומה כלפי מי שהינו מתחת לגיל 65.

ביחס לעבירות תקיפת זקן הגורמת חבלה של ממש, ובדומה לעבירות רבות בקודקס הפלילי, ניתן למצוא מנעד רחב ביותר של עונשים. הגם כך, ו"ככלל אצבע" ניתן לומר כי דינו של מי שחטא בעבירות בכגון דא, להישלח למאסר מאחורי סורג ובריוח לתקופות שתחילתן 6 חודשים ויכול ותגענה לכדי שנתיים וחצי ויותר.

על דרך הכלל, בית המשפט שת ליבו לגילו של הקרבן, פער הכוחות בין התוקף לקרבן, שאלת קיומה של תלות בין התוקף לקרבן, האם נעשה שימוש בנשק חם או קר, עצמת האלימות ותדירותה, תוצאות האלימות, קיומם של רכיבי השפלה והתעללות, וכן יתר נסיבות ביצוע העבירה. ביחס לכך ר' בין היתר, תפ 61615-01-12 **מדינת ישראל נ' פסקואל**, תפ 14765-08-19 **מדינת ישראל נ' אינס אנטוניו**, עפ"ג 44618-03-12 **מדינת ישראל נ' נדיה בשלגה**, תפ 10130-03-09 **מדינת ישראל נ' פלונית**, תפ 55255-08-15 **מדינת ישראל נ' דרפקין**, תפ 19703-11-14 **מדינת ישראל נ' איגור שולגין**, רע"פ 6790/12 **גולד נ' מדינת ישראל** (20.9.12); עפ"ג 28534-10-12 **סרוסי נ' מדינת ישראל** (20.2.13); תפ 26805-09-12 **מדינת ישראל נ' בטחיש** (28.4.15); תפ 48500-08-10 **מדינת ישראל נ' גירשברג** (5.7.11).

הפגיעה של הנאשם בכל אחד מן הערכים המוגנים אינה מבוטלת כלל ועיקר, נהפוכה. המדובר ברצף של נסיבות שכל אחת ממנה יש בה כדי להחמיר עמו לא כל שכן בהצטרפותן יחדיו.

עמוד 5

ראשית יש ליתן הדעת לעובדה כי מושא מעשיו הנלוזים של הנאשם היא סבתו אשר כפי הנלמד מהתסקיר נטלה חלק דומיננטי בגידולו וזאת על רקע קשיים בתפקוד של הוריו. הנאשם השיב למתלוננת רעה תחת טובה, תוקף אותה וגורם לה חבלה של ממש. תקיפת בן משפחה ללא קשר לגילו, מגלמת בתוכה קושי בולט בריסון יצרים ופוגעת פגיעה מובנית בתא המשפחתי ובמרקם היחסים בין בני המשפחה.

יתר על כן מדובר בתקיפת זקן. גם בגדרי עבירה זו יש ליתן הדעת לגילו הספציפי של הקורבן. כפי שבית המשפט נותן דעתו בעניינם של קטינים לשאלה אם מדובר במי שאך עתה חצה את סף האחריות הפלילית לבין מי שנמצא על סף הבגירות, גם ביחס לתקיפת זקן אין דומה עניינו של מי שתקף אדם בן 65 לבין מי שתקף קורבן קשיש, בא בימים. בעניינו המדובר בסבתו בת ה 90 של הנאשם, מי שהייתה כפי הנלמד (בדיעבד) חודשים ספורים לפני מותה.

לכך מצטרפים שתי נסיבות כבדות משקל, ולחומרא. ראשית יש ליתן הדעת למצבה הפיזי של המתלוננת באותה עת, כאשר על פי המתואר זו הייתה במיטתה בשל ניתוח שעברה לאחר ששברה את אגנה. נקל לשער מה המשמעות של שבר באגן ביחס לקשישה בת 90, כך גם נקל לשער את הסבל והמכאובים שהיו מנת חלקה באותה העת. מכאן מצטרפת, ונגזרת, נסיבה נוספת לחומרא הנוגעת לתלות שלה בנאשם. ככל שתלות זו הופכת להיות רבה יותר שלא לומר מוחלטת או אז ישנו מימד נוסף של חומרה בפגיעה כלפי חסר הישע. אכן הנאשם לא היה מטפל של סבתו במובן הפורמלי של הדברים ולא קיבל על כך משכורת (אם כי יכול והתגורר בביתה והדבר לא התברר דיו) יחד עם זאת, מבחינה מהותית הלה היה אמון על הטיפול בה וזו כפי הנלמד שכבה במיטה ונזקקה לנאשם שיתן לה תרופות ויסעד אותה. דברים שנאמרו ע"י בתי המשפט בנוגע לחומרה של תקיפת קשישים על ידי מי אשר אמורים לטפל בהם רלוונטיים לעניינו של הנאשם שבפני:

"חברה נבחנת בדרך שהיא מטפלת בחסרי הישע שבקרבה, זקנים וילדים בפרט. במדינת ישראל קיימת תופעה נרחבת של קשישים, הן במוסדות והן בביתם, אשר נעזרים במטפלים. מעשי תקיפה ואלימות של מטפלים כלפי מטופלים ככלל קשים לגילוי, בשל העדר יכולת פיזית או נפשית של קורבנות העבירה להתלונן על הנעשה בהם בחדרי חדרים. כאשר מגיעים מקרים שכאלה ראוי שיזכו, אם כן, למענה שיפוטי הולם לפיו לא ניתן להשלים עם מעשי אלימות, השפלה וניצול של קשישים אלו בידי מטפליהם. חשוב שבתי המשפט יעבירו מסר ברור, נחרץ וחד משמעי שיש בו התוויה של נורמות התנהגות ראויות והצבת הגדר שמעבר לה אותן התנהגויות הן פסולות ואסורות. (דברי כב' הש' ארבל בע"פ 1836/12 נריינה .

ודוק, אין לומר כי תסכול ועייפות מטיפול בסבתא הם אלו שהביאו הנאשם למעוד ולאבד רסניו אלא שילוב של תחושות דחיה אותן חש הנאשם מבתו בשילוב עם שתיית אלכוהול מרובה עד הגעה למצב של אובדן שליטה ושיכרות.

בענין אחרון זה, לא אחת נטען כי דפוס פעולה תחת השפעת אלכוהול יש בו כדי להפחית את האשם המוסרי הגלום במעשיו של הנאשם. הפסיקה נדרשה לכך לא מעט ויפים לעניינו דברי בית המשפט העליון במסגרת רע"פ 7701/14 (טייב נ' מדינת ישראל) שם נקבע בדעת רוב קובע כי:

"מן האמור מתחייב כי עובדת היותו של אדם תחת השפעה של אלכוהול בעת ביצוע עבירה, שעה שנכנס במודעות למצב השכרות, אינה מהווה קרבה לסייג, לאחריות פלילית כאמור בסעיף 40 ט' (א) (9) לחוק העונשין, וגם לא נסיבה מקלה אחרת. שאם לא נומר כן, נמצאנו מעודדים שימוש מופרז באלכוהול, בידי מתן הקלות למעשים אסורים שבוצעו בחסותו של משקה זה. לא זו הייתה כוונתו של המחוקק".

לא זו אף זו, הרי שהנאשם תקף באופן ברוטלי את המתלוננת חסרת הישע, אלימות הכוללת חניקה, כיפוף אצבעות, נשיכתה וצביטתה באופן שהותיר חבלות על פניה. לבית המשפט הוגשו תמונותיה של המתלוננת המדברות בעד עצמן הן ביחס למצבה של המתלוננת והן ביחס להיקף האלימות של הנאשם.

בכך לא מסתכמים מעשיו של הנאשם שכן כאמור זה מוצא לנכון לנקוט באקטים משפילים כלפי המתלוננת ובמהלך הארוע, שופך תחילה את כוס המים שהיתה בסמוך ליד, על המתלוננת ומגדיל לעשות כך שלאחר שמכה אותה ניגש למקרר מוציא בקבוק מים גדול ושופך תכולתו על המתלוננת. מעשה זה אין לפרשו אלא כפגיעה בכבודה הרמוס ממילא של המתלוננת ואובדן מוחלט של רסנים. במובן מסוים חסד נעשה עם הנאשם שלא יוחסה לו עבירת התעללות על רקע המתואר לעיל.

צא ולמד, המדובר בתקיפת בת משפחה, סבתא, קשישה בגיל 90, המצויה במצב פיזי ירוד, תלויה בנאשם שאמור לטפל בה ולדאוג לצרכיה. המדובר בתקיפה פיזית קשה המלווה באקטים של השפלה ופגיעה בכבודה של המתלוננת. כזו תמונת הדברים, הרי שתחתית המתחם לו עתרה המאשימה שתחילתו 10 חודשים הינו נמוך, אין בו כדי לשקף את חומרת מעשיו של הנאשם, ספק אם יש בו כדי ליתן מענה לשיקולי הענישה השונים.

יכול ועמדת המאשימה מבוססת על הפסיקה הנוהגת שחלקה צוטט לעיל שאכן תומכת במתחם שלו עתרה מבלי שנעשתה האבחנה המתבקשת, יכול ועמדת המאשימה הושפעה ולו באופן בלתי מודע מההליך הטפולי המוצלח שעבר הנאשם. בין כך ובין כך סבורני כי תחתיתו של מתחם העונש ההולם בנסיבותיו של תיק זה, מן הראוי שהיה מתחיל מתקופה שתחילתה שנה וחצי.

כיצד אם כן על בית המשפט לנהוג במצב דברים שכזה והאם על בית המשפט לקבוע מתחם שתחתיתו ותקרתו גבוהים מאלה אליהם עתרה המאשימה. **בע"פ 5611/14 אבו עוואד נ' מדינת ישראל**, נדרש בית המשפט העליון לסוגייה זו ונקבע בדעת רוב כי:

"בית המשפט רשאי, ואולי אף חייב, להביע דעתו כשהוא סבור שהמתחם הנטען על-ידי המאשימה אינו הולם, אך מכאן ועד לקביעה אופרטיבית של מתחם מחמיר יותר הדרך ארוכה, ומהלך כזה שמור למקרי קיצון נדירים של עמדה תביעתית בלתי סבירה בעליל. במקרים כאלה אף יתכן שמן הראוי להעמיד את הנאשם מבעוד מועד על האפשרות שבית המשפט יחמיר עמו מעבר לעמדת המאשימה על מנת שיוכל לטעון לכך. בהקשר זה, מתקבל על הדעת כי בכלכלו את צעדיו, התחשב המערער בטווח הסיכונים הצפוי לו בהתבסס על עמדת המשיבה, ואף בכך יש לחזק את הקביעה כי סטייה לחומרה מעמדת התביעה ראוי שתישמר למקרים חריגים"

בעניינו, חרף קולתו של המתחם אינני סבור כי זה נכנס בגדרם של אותם "מקרה קיצון נדירים" בהם עמדת התביעה הינה בלתי סבירה בעליל באופן המצדיק קביעת מתחם מחמיר יותר על ידי בית המשפט. משכך, מתחם מקל של המאשימה יהווה את המסד שאליו יצוק בית המשפט את הנתונים הצריכים לענין כאמור בסעיף 40 יא לחוק העונשין. כבר עתה יוקדם המאוחר ויאמר כי יש בכך כדי להשפיע על עונשו של הנאשם ועל התוצאה האופרטיבית הסופית וזאת על רקע התקופה בה שהה הנאשם במעצר טרם שחרורו לחלופה טיפולית, בהצטרף להליך השיקומי אותו עבר.

מכל המקובץ לעיל, וכסיכום ביניים עד כה הרי שמתחם העונש ההולם יהיה בין 10 ל 24 חודשים מאסר בפועל.

בקביעת עונשו של הנאשם בגדרי המתחם ולקולא תלקח בחשבון הודאתו, הודאה שיש בה משום חסכון בזמן שיפוטי יקר, הבעת חרטה ונטילת אחריות. בהקשר לכך, בצדק נטען כי הודאה זו אינה "מהשפה ולחוץ" שכן זו נמסרה גם לאחר שהמתלוננת נפטרה על המשמעויות הראייתיות שהיו לכך והקושי בהמשך ניהול ההליכים הפליליים כנגד הנאשם בהעדרה. הודאה זו גם מצאה ביטוי בדבריו של הנאשם לעונש ובפני קצינת המבחן והתרשמות בית המשפט היא כי אכן מדובר בחרטה כנה.

לנאשם נסיבות חיים מורכבות בכללן היחשפותו מגיל צעיר להתמכרותם הקשה של הוריו לאלכוהול, קיומה של מערכת יחסים הורית המאופיינת באלימות פיזית הדדית לרבות הפניית אלימות פיזית כלפיו על רקע הישגיו הנמוכים בבית הספר. נסיבות חיים אלו כוללות בנוסף משבר קליטה והסתגלות, תאונת עבודה במהלכה נפצע ונכווה בפלג גופו העליון כוויית מרובות, משבר גירושין וניתוק קשר עם בתו. מנגד ולחומרא, אין זו הסתבכותו הראשונה של הנאשם בפלילים ולחובתו הרשעה אחת קודמת בגין עבירות של תקיפת בת זוג ואיומים בגינה נגזר עליו עונש מאסר של 6 חודשים שרוצה בדרך של עבודות שירות. משקלה של הרשעה קודמת זו יהיה מתון עד מאוד וזאת בשים לב לכך שמדובר על הרשעה בגין מעשים שבוצעו לפני כ 12 שנה שמלבדה, לא חטא הנאשם בעבירות דומות ובכלל.

לו בכך בית משפט היה מסיים את הילוכו או אז עונשו של הנאשם היה אמור להיות בחלקו הנמוך של המתחם היינו עונש מאסר בן 10 חודשים (או מעט מעבר לכך בשים לב לאותה הרשעה קודמת).

אלא מהי, בפני בית המשפט נותן הדין נאשם שעבר והשלים הליך טיפולי מוצלח, הליך המצדיק חריגה מטה ממתחם העונש ההולם בהתאם להוראת סעיף 40 ד' לחוק העונשין. לא אחזור על כל האמור בתסקירים השונים שפורטו באריכות בפתח גזר הדין, ולא בכדי. המדובר בהליך טיפולי שכוון ליתן מענה ספציפי להתמכרותו רבת השנים של הנאשם לאלכוהול ושעמדה גם ברקע לביצוע המעשים בהם הורשע.

אין המדובר בהליך קצר או כזה שנעשה בשיעורין במפגשים קבוצתיים או פרטניים אחת לתקופה מסויימת. הנאשם שהה כאמור במסגרת טיפולית סגורה ואינטנסיבית בתנאי מעצר בית מלאים במשך חודשים רבים. אכן בתחילה, דרכו של הנאשם לא הייתה פשוטה יחד עם זאת, עם חלוף הזמן הנאשם נרתם באופן מלא להליך זה והצליח להשלימו.

את ההליך הטיפולי יש בראש ובראשונה לבחון בנקיונו של הנאשם וגמילתו מאותה תלות מוחלטת באלכוהול אך לא רק. בהקשר לכך הנאשם הצליח למצוא עבודה חדשה, להתמיד בה והכל לשביעות רצון מעסיקיו. הנאשם בחר לשנות גם את כתובת מגוריו ולשכור דירה בכרמיאל וגם זאת על מנת להימנע מחשיפה לאותם גורמים שבעבר השפיעו עליו לרעה. כפי הנלמד גם במישור המשפחתי ההליך נתן את אותותיו ולראיה, גרושתו דיברה דברים בשבחו ובשבח ההליך הטיפולי אותו עבר. זו ציינה כי התמכרותו לאלכוהול עמדה לרועץ במערכת היחסים ביניהם ואולם כיום הנאשם מתפקד, מסייע בביקוריו ומשכך גם מעוניינת בקרבתו וזאת בשונה מבעבר ההליך הטיפולי בו מצוי הנאשם נמשך מזה קרוב לשנה וחצי וגם עתה הנאשם צפוי ולהמשיך להיות בקשר עם היחידה לטיפול בהתמכרויות.

המאשימה ביקשה ללמד כי ההליך הטיפולי לא הצליח תוך שהפנתה לאמור בתסקיר מיום 19.3.17 פסקה רביעית שורה חמישית שם נכתב כי: **"...רומן מתפקד כנדרש והצליח לרקום קשרים בין אישיים בהוסטל אולם גורמי הטיפול אינם בטוחים עד כמה מחובר לתכנית ברמה שיצליחו להחזיקו גם לאחר הטיפול"**. אין לקרוא לתוך אמירה זו את מה שאין בה וכפי הנראה זו בשל ניסוחה הלקוי מכוונת להמשך הקשר הבין אישי. אפילו הפרשנות של המאשימה לניסוח זה היא זו שמתיישבת עם כוונת כותב התסקיר עדיין אין בכך ללמד על כשלון של הליך טיפולי והדבר ממילא אינו עומד בקנה אחד עם כל האמור בתסקירים השונים וההמלצה החיובית שבסופם.

מאז ביצוע המעשים בהם הורשע הנאשם חלפו קרוב לשנתיים בהן מעבר לניקיונו מאלכוהול וסמים, לא נפתחו לנאשם תיקים חדשים נתון אשר מחזק אף הוא את המסקנה בדבר הצלחת ההליך הטיפולי שאותו זה עבר.

מהו אם כן אותו משקל שיש לתת להליך שיקומי זה והאם יש בו כדי להצדיק חריגה מטה ממתחם העונש ההולם עד כדי אימוץ המלצת שירות המבחן והשתת עונש של "צ" וצו מבחן בלבד על הנאשם.

בהקשר לכך, יש להזכיר כי הליך השיקום המוצא ביטוי ספציפי בתיקון 113 חשיבותו רבה ויש בו ליתן מענה לא רק לאינטרס האישי אלא גם לאינטרס הציבורי. מאידך ניצב מולו עקרון גמול עקרון הגמול (אשר יש הטוענים כי הוא שקיבל את הבכורה בתיקון 113) לצד שיקולי ענישה נוספים כמניעה והרתעה.

על המתח בין שיקולי הענישה השונים ומלאכת האיזונים יפים דברי בית המשפט העליון ברע"פ 4097/16 מוחמד מחמוד נ' מדינת ישראל. בתיק זה דובר על נאשם שהורשע בעבירה של גניבת משאית ונהיגה בפזיזות ורשלנות. טרם גזירת העונש הנאשם השתחרר לחלופה טיפולית והשלים הליך טיפולי מוצלח לגמילה באלכוהול. בית המשפט במסגרת תיק זה חורג מטה ממתחם העונש ההולם אם כי בסופם של דברים שולח את הנאשם מאחורי סורג וברח באומרו:

"לעניין שיקולי השיקום עליהם מתבסס המבקש, אציין כי אכן נראה שהמבקש עבר הליך שיקומי מוצלח, ולא בכדי נדחה הדיון בעניינו פעמים רבות, עקב בקשות שירות המבחן להמשך הטיפול. הגם שיש לברך על התהליך השיקומי שעבר המבקש, אין בכך בכדי להפחית מחומרת העבירות בהן הורשע. בסופו של יום, בית המשפט המחוזי לקח בחשבון את שיקולי השיקום בעניינו של המבקש, ואף סטה לקולה ממתחם הענישה בשל אותם שיקולים".

כאמור שירות המבחן ממליץ על הסתפקות בצו של"צ וצו מבחן. כאן המקום להדגיש כי התלבטות של בית המשפט בעניינו של נאשם זה אינה האם לקבל את המלצת שירות מבחן או להשית עליו עונש בעבודות שירות אלא עניינה האם להסתפק בעבודות שירות או שמא להשית עליו חרף ההליך הטיפולי עונש מאסר בפועל שגם אם יפחת מעשרה חודשים עדיין ירוצה מאחורי סורג ובריה ולא בדרך של עבודות שירות.

בסופם של דברים ולא בלי לבטים, שלושה פרמטרים (נוסף להליך הטיפולי) הביאוני שלא להשית על הנאשם עונש מאסר בפועל מאחורי סורג ובריה אלא מאסר בדרך של עבודות שירות. ראשית, וכפי שפורט לעיל, עמדת המאשימה מלכתחילה היתה למתחם עונש הולם שתחילתו 10 חודשים. המדובר במתחם מקל שאינו משקף את חומרת המעשים. יחד עם זאת, כאמור לא מצאתי כי מדובר במקרה קיצון וחריג המצדיק קביעת מתחם מחמיר יותר ועל כן עונש זה מהווה את המסד לבחינת הסוגייה בנדון דנן.

על רקע עתירה זו של המאשימה למתחם עונש הולם שתחילתו 10 חודשים יש לצרף נתון שני הנוגע להימצאותו של הנאשם תקופה ארוכה יחסית במעצר טרם שוחרר לחלופה טיפולית. תקופה זו מגיעה לכדי 5 חודשים. נמצא כי בכל מקרה אין לומר שהנאשם יצא "פטור בלא כלום", ועקרון הגמול לא קיבל כל התייחסות. תקופת מעצר זו ממילא לא תנוכה ע"י בית המשפט במסגרת גזירת העונש.

נתון שלישי נוגע להימצאותו של הנאשם כפי שיפורט בהמשך תחת צו מבחן לתקופה ארוכה. השתתו של צו שכזה תאפשר לבית המשפט לעקוב אחר התמדתו של הנאשם בהליך הטיפולי. ככל שהנאשם יפסיק הקשר עם שירות המבחן או חלילה ימעד ויבצע עבירות פליליות, או אז בית המשפט יוכל לשוב ולגזור את עונשו מחדש, כשבזו הפעם כישלוננו זה של ההליך הטיפולי ילקח בחשבון. בנסיבות האמורות לעיל, על רקע תוצאה סופית אליה הגיע בית המשפט והמשקל שניתן להליך הטיפולי הרי שצו המבחן יהיה אף ארוך יותר מזה שצוין בתסקיר.

בשולי הדברים ולא כבסיס להחלטת בית המשפט יש לקחת בחשבון כי המאשימה באופן חריג היא זו שהסכימה לשחרור ושל הנאשם לחלופה טיפולית וגם אם הבהירה שאינה מחויבת להמלצות שירות מבחן עדיין יצרה בהסכמה זו אינטרס ציפיה והסתמכותו מצדו של הנאשם בפרט כאשר הטיעונים לעונש בעניינו נדחו פעם אחר פעם במשך חודשים רבים לצורך השלמת ההליך הטיפולי.

סוף דבר מכל המקובץ לעיל הנני לגזור על הנאשם את העונשים הבאים:

- א. 6 חודשים מאסר בפועל שירוצו בדרך של עבודות שירות.
- ב. 6 חודשים מאסר על תנאי למשך 3 שנים מהיום שלא יעבור עבירות אלימות מסוג עוון.
- ג. 12 חודשים מאסר על תנאי למשך 3 שנים מהיום שלא יעבור עבירות אלימות מסוג פשע.
- ד. צו מבחן למשך 18 חודשים מהיום.

בהתאם לחוות הדעת של הממונה על עבודות השירות, יהיה על הנאשם לרצות את עבודות השירות בעמותת "פתחון לבב" ברח' הלבונה 1 בכרמיאל החל מיום 25.5.17. הנאשם הזהיר כי במידה ולא יבצע את עבודות השירות בהתאם להנחיות הממונה או לשביעות רצון מעסיקו, עונש זה יכול וירוצה מאחורי סורג ובריח.

מזכירות תעביר עותק החלטה זו לידי שירות המבחן למבוגרים, לידי הממונה לעבודות שירות.

ניתן צו כללי למוצגים ליחידה החוקרת: להשמיד, לחלט, להשיב לבעלים לפי שיקול דעת.

זכות ערעור תוך 45 יום לבית המשפט המחוזי .

ניתנה והודעה היום י"ח אייר תשע"ז, 14/05/2017 במעמד הנוכחים.

דניאל בן טולילה , שופט